

ПЪРВИ СΤΥΛΒ НА ОБЩАТА СΕΛΣΚΟΣΤΟΠΑΝΣΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ (ΟΣΠ): ΙΙ — ΠΡΥΚΟ ΠΟΔΠΟΜΑΓΑΝΕ ΝΑ ΣΕΛΣΚΙΤΕ ΣΤΟΠΑΝΣΤΒΑ

Реформата от 2003 г. и „Здравният преглед“ от 2009 г. отделиха по-голямата част от директното подпомагане и го прехвърлиха към новата схема на единно плащане (СΕΠ) и опростената схема за плащане на единица площ за новите държави членки. Регламент (ЕО) № 1307/2013 определя нова система за преки плащания, считано от 1-ви януари 2015 г.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

От член 38 до член 44 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС); Регламент (ЕС) № 1306/2013 (ОВ L 347 от 20.12.2013 г., стр. р. 549) и Регламент (ЕС) № 1307/2013, (ОВ L 347 от 20.12.2013 г., стр. 608), изменени с Регламент (ЕС) 2017/2393 (ОВ L 350 от 29.12.2017 г., стр. 15). (наричан регламент „Омнибус“, придружаващ предложенията на Комисията за междинния преглед на многогодишната финансова рамка за периода 2014-2020 г.)

ЦΕΛΙ

ОСП за периода 2014—2020 г. запазва съществуването на двата стълба, но увеличава връзките между тях, предоставяйки по този начин един по-цялостен и по-интегриран подход спрямо подкрепата в тази област. Регламент (ЕО) № 1307/2013 представлява единния основен акт и пълен кодекс за едно по-целенасоченото, по-справедливо и по екологосъобразно пряко подпомагане за селските стопани.

СЪДЪРЖАНИЕ НА РЕГЛАМЕНΤ (ЕС) № 1307/2013

А. Общ преглед

По отношение на механизмите за директно подпомагане, се наблюдава преминаване от „пълно отделяне“ на помощите от производството (découplage) към „целеви помощи“ (ciblage). Системата на отделяне на селскостопанските помощи от производството и предоставяне на общо подпомагане на приходите, чието начало бе през 2003 г., сега ще премине в система, в която всеки компонент е свързан със специфични цели. Единните плащания за стопанство биват заменени със система за плащания с различни цели, която ще има седем компонента: 1) „основно плащане“ на хектар, чието равнище ще бъде

хармонизирано в съответствие с национални или регионални икономически или административни критерии и ще подлежи на процес на сближаване (наричан „вътрешен“); 2) компонент за „екологизиране“, като допълнително подпомагане за компенсиране разходите по предоставянето на обществени блага в сферата на околната среда, които не биват възнаграждавани от пазара; 3) допълнително плащане за млади земеделски стопани; 4) „преразпределително плащане“, което позволява да се подсили помощта за първите хектари от дадено стопанство; 5) допълнително подпомагане към приходите в зоните, характеризиращи се с ограничени природни дадености; 6) обвързано с производството подпомагане в полза на някои зони или някои видове селско стопанство по икономически или социални причини; 7) опростена система за дребните селскостопански производители, с плащания до 1 250 евро. Първите три компонента са задължителни за държавите членки, а останалите четири ще се въвеждат по желание. Държавите членки трябва да използват 30 % от своя национален портфейл за преки плащания за финансиране на компонента „екологизиране“. Останалите 70 % са зачислени към компонента „основно плащане“ след приспадането на всяка сума, заделена за националните резерви с права за плащане (задължителни до 3 % от националния портфейл), както и за допълнителни плащания съгласно преразпределителните плащания (до 30 %), в полза на младите селскостопански производители (задължителни до 2 %), районите в неблагоприятно положение (до 5 %) или под формата на плащания, свързани с производството (до 15 %). Новото подпомагане за хектар е предназначено единствено за активните земеделски стопани (въз основа на отрицателен списък, определен от всяка държава). До 2019 г. тези плащания подлежат също така на процес на частично сближаване между държавите членки, без изцяло да бъдат елиминирани разликите в ЕС като цяло (отразявайки разликите в портфейлите по помощите и допустимите площи, определени за всяка държава членка през 2015 г.).

Б. Ключови въпроси

1. Схема за основно плащане/схема за плащане на единица площ (задължителна за държавите)

Държавите членки заделят около 70 % от националния си портфейл за директни плащания по новата Схема за основно плащане (СОП), след приспадане на всички суми, заделени за младите земеделски производители и за други факултативни плащания: плащания за по-малко облагодетелстваните райони, схемата за дребните селскостопански производители, преразпределителното плащане и обвързаните с производството плащания. За дванадесет от държавите членки крайната дата за въвеждането на по-простата, фиксирана схема за единно плащане на единица площ (СЕПЕП) е удължена до 2020 г. Що се отнася до вътрешното сближаване, онези държави членки, които до 2013 г. са поддържали разпределения въз основа на исторически позовавания, трябва да се стремят към установяването на по-сходни равнища на плащанията на хектар. За тази цел им се предоставя възможност за избор между няколко възможности: те могат да възприемат национален или регионален подход (въз основа на административни или агрономични критерии), който позволява

да се постигне регионален/национален размер на плащанията до 2019 г., или да гарантират, че селските стопанства, получаващи по-малко от 90 % от регионалната/националната средна стойност на плащанията постепенно се увеличават, с допълнителната гаранция, че всички земеделски стопани достигнат минимално плащане от май-малко 60 % от националната/регионалната средна стойност на плащанията в срок до 2019 г. Сумите, предоставяни на земеделските стопани, които надвишават регионалните/националните средни стойности, биват коригирани пропорционално, като се уточнява, че държавите членки имат възможност да ограничат „загубите“ до 30 %.

2. Механизми за основно преразпределително плащане (факултативни)

Държавите членки имат правото да използват преразпределително плащане за първите хектари, при което могат да вземат до 30 % от националния портфейл и да го преразпределят на селскостопански производители за техните първи 30 хектара (или до средния размер за селско стопанство, ако той е по-голям от 30 хектара). Друга възможност е да се приложи максимално плащане на хектар. Държавите членки, които използват преразпределително плащане могат да бъдат освободени от задължителното постепенно намаляване на основните плащания над прага от 150 000 евро (минимум 5 %).

3. Схема за млади селскостопански производители (задължителен за държавите)

С оглед насърчаването на възрастово обновление на сектора, основното плащане, предоставено на младите селскостопански производители — новодошлите в сектора под 40-годишна възраст със селски стопанства, създадени през последните пет години — бива увеличено с допълнителни 25 % от стойността на разпределените за първите пет години от дейността плащания. Това допълнително плащане се финансира с до 2 % от националния портфейл. То е задължително за всички държави членки. Това е в допълнение към други мерки, достъпни за младите селскостопански производители в рамките на програмите за развитие на селските райони.

4. Екологизиране (задължително за държавите, с гъвкаво прилагане)

В допълнение към СОП или СЕПЕП, всяко стопанство ще получи плащане на хектар за придържане към определени селскостопански практики, които имат благотворно влияние върху климата и околната среда. Държавите членки трябва задължително да използват 30 % от националните си портфейли за тези плащания за екологизиране. Трите предвидени мерки са:

- разнообразяване на културите: селскостопанският производител трябва да отглежда най-малко две култури в случай, че обработваемата му площ надхвърля 10 хектара; и най-малко три култури, ако обработваемата площ надхвърля 30 хектара; основната култура може да покрива не повече от 75 % от обработваемата площ, а двете основни култури — не повече от 95 % от обработваемата площ;
- поддържане на съществуващите постоянно затревени площи;

- установяване на екологично насочени площи, които да съответстват на най-малко 5 % от обработваемите площи на стопанството, за стопанствата с повече от 15 хектара (без да се броят постоянно затревените площи и трайните насаждения): граници на парцели, живи плетове, дървета, земя под угар, топографични особености, биотопи, буферни зони, заселени площи, фиксиращи азота култури;

Неспазването на изискванията за екологизиране ще доведе до санкции в особено голям размер: след преходния период, нарушителите ще загубят до 125 % от плащанията за екологизиране. За да се избегне санкциониране на селскостопанските производители, които вече са взели мерки за справяне с проблемите, свързани с околната среда и устойчивото развитие, текстът предвижда система за „еквивалентност на екологизирането“, при която прилагането на вече съществуващи екологосъобразни практики се счита за изпълнение на тези основни изисквания. Така например не се налагат допълнителни изисквания за производителите на органични продукти, тъй като техните практики са доказали, че осигуряват ясни екологични ползи. За други производители екологично-селскостопанските схеми могат да включват мерки, считани за еквивалентни. Новият регламент съдържа списък на такива еквивалентни мерки. За да се избегне „дублиращо финансиране“ на такива мерки, плащанията чрез програми за развитие на селските райони трябва да вземат предвид изискванията за екологизиране.

5. Обвързани с производството плащания (факултативни за държавите членки)

За да бъдат преодолени евентуално негативните последици на „вътрешното сближаване“ върху особено чувствителни сектори или зони, държавите членки ще имат възможността да предоставят ограничено количество „обвързани с производството“ плащания, т.е. плащания, свързани с определени производства. Те ще бъдат ограничени до 8 % от националния портфейл, ако държавата членка понастоящем предоставя обвързано с производството подпомагане, или до 13 %, ако настоящото равнище на обвързаното с производството подпомагане е над 5 %. Комисията може да одобрява по-високо равнище в случаите, когато то е обосновано. Освен това съществува възможност за предоставяне на 2 % „обвързано с производството“ подпомагане за протеинови култури.

6. Райони с природни ограничения (по-малко облагодетелствани райони) (факултативно плащане)

Държавите членки или техните региони могат да предоставят допълнителни плащания за райони с природни ограничения, които могат да достигнат до 5 % от националния портфейл.

7. Активни земеделски стопани (задължително за държавите членки, с гъвкаво прилагане)

За разрешаване на проблема с т.нар. „бездействащи земеделските стопани“ (т.е. такива, които притежават земя и получават плащания за нея, но не я използват за производство) и за да изгладят редица празноти в законодателството, които

са дали възможност на дружества да изискват преки плащания, въпреки че основната им стопанска дейност не е селскостопанска, реформата въвежда по-строго правило относно определението за активни земеделски стопани. От държавите членки ще се изисква да спазват нов отрицателен списък на дейностите, които трябва да бъдат изключени от получаването на преки плащания, освен ако конкретното предприятие може да докаже, че действително се занимава със селскостопанска дейност (може да се отбележи, че регламент „Омнибус“ смекчи тези доказателствени критерии (Регламент (ЕС) 2017/2393, ОВ L 350 от 29.12.2017 г., стр. 15) (вж. 3.2.9). Държавите членки могат да разширяват отрицателния списък, като добавят други стопански дейности.

8. Площи, отговарящи на изискванията (с гъвкаво прилагане)

се определя като новата референтна година за деклариране на площите. На държавите членки, които могат да очакват значително увеличение на декларираната за отговаряща на критериите за подпомагане площ, се разрешава да ограничат броя на тези, които ще получат права на плащане, като тези права следва да бъдат разпределени през 2015 г. или на 135 % или на 145 % от броя на хектарите, декларирани през 2009 г.

9. Схема за дребни земеделски стопани (факултативна)

Новата ОСП позволява на държавите членки да предоставят на дребните селскостопански производители ползването на опростена схема в случай на годишно плащане на стойност до 1 250 евро, независимо от размера на стопанството. На участниците ще бъдат наложени не толкова строги изисквания за кръстосано спазване и те ще бъдат освободени от изискването за екологизиране. Общите разходи по схемата за дребни селскостопански производители не могат да надхвърлят 10 % от националния портфейл, освен когато държава членка предпочете да гарантира, че дребните земеделските производители получават това, което биха получили без прилагане на схемата.

10. Обусловеност (задължителна)

Разпоредбите относно кръстосаното спазване се потвърждават и опростяват, като за условие на директните плащания се определя спазването от земеделските производители на: а) екологичните и селскостопанските условия, определени от държавите членки, с които се цели ограничаване на ерозията на почвите, поддържане на структурата на почвата и на съдържанието на органични вещества в нея и гарантиране на минимално ниво на поддръжка; б) действащите европейски стандарти по отношение на общественото здраве, здравето на животните, околната среда и хуманното отношение към животните. Ако правилата за кръстосано спазване не се спазват от страна на даден селскостопански производител, преките парични помощи, за които той може да претендира, са частично намалени или дори напълно спрени. Текстът потвърждава, че рамковата директива за водите и директивата за устойчива употреба на пестицидите ще бъдат включени в системата за кръстосано спазване, след като бъде доказано, че са приложени правилно във всички държави членки и след като задълженията на земеделските стопани бъдат ясно определени.

11. Механизмът за бюджетна и финансова дисциплина (задължителен)

Прилага се механизъм за бюджетна дисциплина, за да се поддържа равнището на разходите по първия стълб на ОСП под нивото на годишните бюджетни прагове, определени в многогодишната финансова рамка (вж. [1.4.3](#)). Ще бъде предложено адаптиране на размера на директните плащания в случай че данните сочат надхвърляне на размера на прогнозните разходи през дадена финансова година. Евентуалното намаление няма да се прилага за първите 2 000 евро от преките плащания за всеки земеделски производител. Освен това преките плащания на земеделските стопани ще могат също така да бъдат намалявани през всеки финансов период, така че да захванват новия кризисен резерв за пазарите в размер до 400 милиона евро (вж. [3.2.4](#)).

12. Интегрирана система за администриране и контрол (задължителна)

Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК, известна също с английското си съкращение IACS) също се потвърждава и засилва. Тя включва най-малко следните елементи: компютризирана база данни, система за идентифициране на селскостопанските парцели, система за идентифициране на регистрациите на правата на основно плащане, интегрирана система за контрол и система за идентифициране на всеки земеделски стопанин, подал заявление за подпомагане.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

На 13 март 2013 г. Парламентът прие поредица от резолюции по законодателните предложения относно ОСП за периода след 2013 г. ([P7_TA\(2013\)0084](#) до [P7_TA\(2013\)0087](#), ОВ С 36 от 29.1.2016, стр. 240 до 704), които послужиха за мандат за преговори със Съвета. След многократни тристранни срещи на 26 юни 2013 г. бе постигнато политическо споразумение на тази основа. Независимо от това бе необходима помирителна процедура между Парламента и Съвета, за бъдат решени някои финансови аспекти на директните плащания и на развитието на селските райони. След като тези въпроси бяха решени, на 20 ноември 2013 г., непосредствено след приемането на многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г., Парламентът прие поредица от резолюции ([P7_TA\(2013\)0490](#) до [P7_TA\(2013\)0494](#), ОВ С 436 от 24.11.2016 г., стр. 270—280) , в които изрази отново своето положително становище по отношение на новата ОСП. В контекста на междинния преглед на многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г., измененията, предложени от Парламента, подобриха правилата за плащанията за екологизиране и плащанията за млади земеделски стопани. През октомври 2017 г. беше постигнато споразумение със Съвета, а текстът беше публикуван през декември 2017 г. (Регламент (ЕС) 2017/2393, ОВ L 350 от 29.12.2017 г.).

Albert Massot
05/2019

